

Daniel Dubuisson, *Mitologii Ale Secolului XX*, Editura Polirom, Iași, 2003, 335 p.

Cartea aduce în prim plan teoriile care au fost consacrate mitului în ultima jumătate de secol, autorul propunându-și definirea unui demers și a unei metode capabilă de a descoperi o formă de înțelegere în istoria ideilor. Demersul întreprins de Daniel Dubuisson prezintă diversitatea ipotezelor și definițiilor emise în ceea ce privește mitul printr-o metodă căreia i-a fost atribuit numele de epistemologie comparată, nume care îi evidențiază vocația analitică și constanta comparativă.

După cel de-al doilea război mondial s-au impus trei nume în domeniul studiilor mitologice: Georges Dumézil, Claude Lévi-Strauss și Mircea Eliade.

În 1938 Georges Dumézil a făcut o descoperire majoră, rezumată sub denumirea de "ideologia celor trei funcțiuni" pentru care el propune (în *Mariages*, p. 89) următoarea definiție: "[Aceste cercetări] au stabilit că unul din cadrele cele mai obișnuite și mai imperioase ale gândirii indo-europenilor comuni era o gândire tripartită, trifuncțională a ansamblului lumii reale, și, mai mult, a imaginarului. Pentru ei, trei moduri și principii de acțiune, coordonate și ierarhizate în același timp, erau necesare armoniei oricărui organism, fie că era vorba de lume, de societate sau chiar de suflet: suveranitatea magico-religioasă și intelectuală, forța fizică și combatantă, activitatea procreatoare și economică, aducătoare de bogății. Acest cadru se regăsește în cele mai cunoscute teologii ale Indiei Vedice, Iranului, Romei, ale scandinavilor; în India, în Iran, în Irlanda, la cei mai vechi ionieni, acesta a trasat, reale sau ideale, niște structuri sociale; a orientat peste tot numeroase practici liturgice, politice, juridice, așa cum a structurat povestirile mitice, epice și istorice." În studiile ulterioare, cele trei funcțiuni vor servi la punerea în evidență a sistemelor de relații, genetice și structurale, corelând teologia sau mitul cu literatura. Această reorientare afirmă existența unei literaturi epice indo-europene preistorice, recognoscibilă după cele trei teme predilecte, cele trei păcate ale războinicului, de exemplu, precum și prin personajele arhetipuri, în fruntea cărora figurant este cuplul regal. Lucrările lui de studii indo-europene au legitimat tipul de studiu care vede în mit și în ideologie axa majoră de-a lungul căreia s-a organizat imaginarul societăților indo-europene arhaice.

În capitolul dedicat lui Claude Lévi-Strauss, Daniel Dubuisson identifică demersul pe care un antropolog trebuie să îl întreprindă în efectuarea unei analize structurale a unui mit: trebuie căutate mai întâi proprietățile intrinseci anumitor tipuri de ordine; astfel se va atinge planul formal, inconștient, lipsit de semnificații vii, deoarece, acest demers, obligându-l să descompună mitul în unitățile lui elementare, îl face și să sacrifice proprietățile semantice aflate la nivelul narativ, textual și pragmatic. Dacă interpretul accentuează cercetarea acestui tip de proprietăți, îi va fi foarte greu să evite exegeza tradițională (fie ea ideologică, simbolică, alegorică) și recurge la principii și unelte destul de prost definite precum motivul sau noțiunea de mit al originii. Lévi-Strauss nu putea omologa sensul și structura, care, în opera sa, subzistă ca două domenii independente, fiecare având propria sa metodologie. Analiza se ridică la un grad mult mai înalt de generalitate prin compararea sistematică a miturilor între ele astfel încât să înglobeze în câmpul ei mitologii aparținând unor orizonturi geografice și culturale din ce în ce mai îndepărtate. Urmând lanțul transformărilor suportate din loc în loc de unele scheme mitice, antropologul întreprinde o adevărată călătorie în tărâmul miturilor, cu scopul de a percepe, dincolo de regiunile parcurse, regulile care călăuzesc mișcările gândirii, ceea ce Lévi-Strauss numea la introducerea la Mitologice "regulile de navigație" și care, până la urmă, ar fi regulile spiritului omenesc.

Ce-al de-al treilea autor prezentat, Mircea Eliade, a fost ales din două motive: în primul rând datorită influenței pe care o exercită asupra altor numeroși istorici ai religiilor, iar în al doilea rând, deoarece opera sa ilustrează foarte bine un tip de interpretare mistică și

irațională de importanță majoră. Opera lui Eliade este caracterizată de un caracter ambiguu, prezentându-se ca un întreg impresionant de lucrări erudite consacrate mai multor aspecte esențiale în orice univers religios (mituri, simboluri, imagini, culte, rituri, etc.), revendicând existența unei instanțe tanscendente, sacrul, care posedă facultatea de a se înfațișa omului (Eliade numește manifestările sacului hierofanii); “Această altă lume reprezintă un plan supraomenesc, transcendent, al realităților absolute. În experiența sacului, în întâlnirea cu o realitate transumana se naște ideea că ceva există cu adevărat, că există valori absolute, capabile de a călăuzi omul și de a conferi o semnificație existenței umane” (Aspects du mythe, Paris, 1963).

Bogația teoretică a domeniului studiilor mitologice a fost favorizată de caracterul paradoxal al mitului: obiect imposibil de definit ce permite variații multiple și contrastante. Prezentat în mod tradițional ca o povestire care descrie geneze și întemeieri, teoriile moderne au vrut să-i descopere tocmai originea. După cum spune și Dubuisson, “[...] studiul miturilor arhaice oferea un pretext prea favorabil expunerii și descrierii principalelor noastre instanțe fondatoare. În acest sens, am fi tentați să adăugăm că epistemologia comparată a teoriilor moderne ale mitului descoperă caracterul mitic al teoriilor noastre științifice.”

Cristina Dolha